



Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 16. julija 2020*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Člena 6 in 7 – Potrošniške pogodbe – Hipotekarna posojila – Nepošteni pogoji – Pogoj, da mora posojilojemalec plačati vse stroške nastanka in prenehanja hipoteke – Učinki ugotovitve ničnosti teh pogojev – Pristojnost nacionalnega sodišča v primeru pogoja, opredeljenega za ‚nepoštenega‘ – Porazdelitev stroškov – Uporaba dopolnilnih nacionalnih določb – Člen 3(1) – Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev – Člen 4(2) – Izjema za pogoje, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe ali na ustreznost razmerja med ceno in plačilom – Zahteva – Člen 5 – Obveznost sestave pogodbenih pogojev v jasnem in razumljivem jeziku – Stroški – Zastaranje – Načelo učinkovitosti“

V združenih zadevah C-224/19 in C-259/19,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (sodišče prve stopnje št. 17 v Palmi de Mallorci, Španija) (C-224/19) in Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče v Ceuti, Španija) (C-259/19) z odločbama z dne 12. marca 2019 in 13. marca 2019, ki sta na Sodišče prispeli 14. marca 2019 oziroma 27. marca 2019, v postopkih

CY

proti

CaixaBank SA (C-224/19),

in

LG,

PK

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (C-259/19),

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik senata, S. Rodin (poročevalec), D. Šváby, sodnika, K. Jürimäe, sodnica, in N. Piçarra, sodnik,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postopka: španščina.

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za CY N. Martínez Blanco, abogado,
- za Caixabank SA J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado,
- za LG R. Salamanca Sánchez, abogado, in M. C. Ruiz Reina, procuradora,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA C. Fernández Vicién, J. Capell Navarro in A. Picón Franco, abogados,
- za špansko vlado L. Aguilera Ruiz in M. J. García-Valdecasas Dorrego, agenta,
- za Evropsko komisijo J. Baquero Cruz in N. Ruiz García, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago členov od 3 do 8 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov med CY in družbo Caixabank S.A. ter med LG in PK na eni strani ter družbo Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A. (v nadaljevanju: BBVA) na drugi strani zaradi nepoštenih pogojev v kreditnih pogodbah s hipotekarnimi garancijami.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13

- 3 V šestnajsti, devetnajsti, dvajseti in štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker je treba oceno nepoštenih pogodbenih pogojev, glede na izbrana splošna merila, zlasti pri prodajnih ali dobavnih dejavnostih na javnopravnih področjih, ki nudijo skupinske storitve in upoštevajo solidarnost med uporabniki, dopolniti z možnostjo za celotno oceno različnih vpletenih interesov; ker je za to potrebna zahteva dobre vere; ker je treba pri oceni dobre vere zlasti posvečati pozornost moči pogajalske pozicije strank, ali je bil potrošnik spodbujen v strinjanje s pogodbenim pogojem in ali je bilo blago ali storitve prodano ali dobavljeno na posebno naročilo potrošnika; ker zahtevo dobre vere lahko izpolni prodajalec ali dobavitelj, če posluje lojalno in pravično z drugo stranko, katere zakonite interese mora upoštevati;

[...]

ker za namen te direktive ocena nepoštenosti ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev; ker je kljub temu dovoljeno upoštevati glavni predmet pogodbe ter razmerje med ceno in kakovostjo pri oceni dovoljenosti drugih pogojev; [...]

ker morajo biti pogodbe sestavljene v jasnem, razumljivem jeziku, ker mora potrošnik imeti možnost preučiti vse pogoje in ker mora v dvomu prevladati razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna;

[...]

ker morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah.“

4 Člen 1 Direktive 93/13 določa:

„1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa.“

5 Člen 3(1) in (2) te direktive določa:

„1. Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

2. Pogodbeni pogoj šteje za pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.

[...]“.

6 V členu 4(2) navedene direktive je določeno:

„Ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

7 Člen 5 iste direktive določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. [...]“.

8 Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

9 Člen 7(1) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

10 Člen 8 navedene direktive določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

Špansko pravo

Kraljeva uredba 1426/1989

11 Pravilo 6.a priloge II k Real Decreto 1426/1989, por el que se aprueba el arancel de los notarios (kraljeva uredba št. 1426/1989 o odobritvi notarskih pristojbin) z dne 17. novembra 1989 (BOE št. 285 z dne 28. novembra 1989, str. 37169) v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja v postopku v glavni stvari, določa:

„[Pristojbino mora plačati] stranka, ki je zahtevala posredovanje ali storitve notarja, oziroma stranke, ki so v skladu z materialnim in davčnim pravom zainteresirane stranke [...]“.

Kraljeva uredba 1427/1989

12 Osmo pravilo iz Priloge II k Real Decreto 1427/1989 por el que se aprueba el arancel de los registradores de la propiedad (kraljeva uredba št. 1427/1989 o potrditvi pristojbin prejemnikov registracije) z dne 17. novembra 1989 (BOE št. 285 z dne 28. novembra 1989, str. 37171) v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja v postopku v glavni stvari, nalaga obveznost [plačila pristojbine prejemnika registracije] „tistemu ali tistim, za katere je bila pravica takoj vpisana ali navedena, pristojbino pa je mogoče zahtevati tudi od [...] osebe, ki je zahtevala zadevno storitev, ali od osebe, v korist katere je bila vpisana pravica ali je bil zahtevan certifikat“.

LCGC

13 Člen 7 Ley 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación (zakon 7/1998 o splošnih pogodbenih pogojih) z dne 13. aprila 1998 (BOE št. 89 z dne 14. aprila 1998, str. 12304) v različici, ki se je uporabljala ob podpisu pogodb iz postopka v glavni stvari (v nadaljevanju: LCGC), določa:

„Šteje se, da ti splošni pogoji niso v pogodbi:

- (a) pogoji, za katere pogodbeni stranka dejansko ni imela možnosti, da se z njimi v celoti seznanila pred sklenitvijo pogodbe, ali ki niso bili podpisani v skladu s členom 5;
- (b) neberljivi, dvoumni, nejasni in nerazumljivi pogoji, razen nerazumljivih pogojev, ki jih je pogodbeni stranka izrecno pisno sprejela in so v skladu s posebno ureditvijo v zvezi s transparentnostjo pogodbenih pogojev na tem področju.“

14 Člen 8 LCGC določa:

„1. Splošni pogoji, s katerimi so v škodo pogodbene stranke kršene določbe tega zakona ali drugih prisilnih predpisov, so nični po samem pravu, razen če je v njih določena drugačna sankcija za njihovo kršitev.

2. Zlasti so nični nepoštene splošni pogoji v potrošniških pogodbah [...]“.

Kraljeva uredba-zakon 6/2000

- 15 Člen 40 Real-Decreto Ley 6/2000 de Medidas Urgentes de Intensificación de la Competencia en Mercados de Bienes y Servicios (kraljeva uredba-zakon 6/2000 o nujnih ukrepih za povečanje konkurence na trgih blaga in storitev) z dne 23. junija 2000 (BOE št. 151 z dne 24. junija 2000, str. 22440) v različici, ki je veljala ob podpisu pogodb iz postopkov v glavni stvari, določa:

„Kreditne institucije in druge finančne institucije izrecno navedejo [...] pravico posojilojemalca, da v soglasju s posojilodajalcem imenuje fizično ali pravno osebo, ki bo izvedla oceno nepremičnine, ki je predmet hipoteke [...]“.

Kraljeva zakonska uredba 1/2007

- 16 Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kraljeva zakonska uredba št. 1/2007 o potrditvi prečiščenega besedila splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov ter drugih dopolnilnih zakonov) z dne 16. novembra 2007 (BOE št. 287 z dne 30. novembra 2007, str. 49181) v členu 8, naslovljenem „Temeljne pravice potrošnikov in uporabnikov“, določa:

„Temeljne pravice potrošnikov in uporabnikov so:

[...]

(b) varstvo njihovih zakonitih ekonomskih in socialnih interesov, zlasti pred nepoštenimi poslovnimi praksami ter pred vključitvijo nepoštenih pogojev v pogodbe;

[...]

(d) pravilne informacije o različnem blagu ali storitvah ter izobraževanje in popularizacija za boljše poznavanje njihove ustrezne uporabe, porabe in uživanja. [...]“.

- 17 Člen 60 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Informacije pred sklenitvijo pogodbe“, določa:

„1. Preden se potrošnik ali uporabnik zaveže s pogodbo ali ustrezno ponudbo, mu mora prodajalec ali ponudnik na jasn in razumljiv način predložiti ustrezne, resnične in zadostne informacije o glavnih značilnostih pogodbe, zlasti o njenih pravnih in ekonomskih vidikih, razen če so te informacije jasno razvidne iz sobesedila.

2. Ustrezne so obveznosti predložitve informacij o blagu ali storitvah, določene s tem zakonom ali katerim koli drugim upoštevnikom predpisom, in:

(a) glavne značilnosti blaga ali storitev v obsegu, ki ustreza sredstvu obveščanja in zadevnemu blagu ali storitvam;

[...]

(c) celotna cena, vključno z vsemi davki in pristojbinami. Kadar je cena zaradi narave proizvodov ali storitev razumno nemogoče izračunati vnaprej, način, na katerega se cena izračuna, ter dodatni prevozni, dostavni ali poštni stroški, ali, kadar teh stroškov razumno ni mogoče izračunati vnaprej, navedba, da se te stroške lahko zaračuna potrošniku;

Vse informacije potrošniku ali uporabniku o ceni blaga ali storitev, vključno z oglaševanjem, vedno vključujejo celotno ceno, pri kateri se po potrebi razčlenijo znesek doplačil ali popustov, ki se uporabijo, stroški, ki se prevalijo na potrošnika ali uporabnika, ter dodatni stroški pomožnih storitev, financiranja in uporabe različnih plačilnih sredstev ali drugih podobnih pogojev plačila. [...]“.

18 Člen 80 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Zahteve za pogodbene pogoje, ki niso bili posamično dogovorjeni“, določa:

„1. V pogodbah, sklenjenih s potrošniki ali uporabniki, ki vsebujejo pogoje, ki niso bili posamično dogovorjeni, [...] morajo ti pogoji zadoščati tem zahtevam:

- (a) natančnost, jasnost in preprostost besedila, ki ga mora biti mogoče neposredno razumeti [...]
- (b) dostopnost in berljivost, da se lahko potrošnik in uporabnik seznanita z obstojem in vsebino teh pogojev pred sklenitvijo pogodbe; [...]
- (c) dobra vera in pošteno ravnotežje med pravicami in obveznostmi strank, kar vsekakor izključuje uporabo nepoštenih pogojev. [...]“.

19 Člen 82 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Pojem nepoštenih pogojev“, določa:

„1. Za nepoštene pogoje se štejejo vsi pogoji, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, in vse prakse, v zvezi s katerimi ni bila dana izrecna privolitev in ki v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika in uporabnika povzročijo znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank.

2. [...] Kadar prodajalec ali ponudnik trdi, da je bil nek pogoj dogovorjen posamično, nosi dokazno breme.

3. Nepoštenost pogodbenega pogoja se presoja ob upoštevanju narave blaga ali storitev, ki so predmet pogodbe, ter ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so obstajale ob sklenitvi pogodbe, in vseh drugih pogojev, določenih v tej pogodbi ali drugi pogodbi, od katere je pogoj odvisen. [...]“.

20 Člen 83 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Ničnost nepoštenih pogojev in nadaljnji obstoj pogodbe“, določa:

„Nepošteni pogoji so nični po samem pravu in se štejejo za neobstoječe. Zato sodišče po zaslišanju strank ugotovi ničnost nepoštenih pogojev iz pogodbe, ta pa vseeno ostane za stranki zavezujoča z enako vsebino, če lahko dalje obstaja brez nepoštenih pogojev.“

21 Člen 87 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Nepošteni pogoji zaradi neobstoja vzajemnosti“, v odstavku 5 določa:

„Nepošteni so pogoji, zaradi katerih v pogodbi v nasprotju z dobro vero in v škodo potrošnika ali uporabnika ni vzajemnosti, zlasti:

[...]

5. [...] vse druge določbe, ki določajo plačilo za blago ali storitve, ki se dejansko ne porabijo ali ustrezno izkoristijo. [...].“

- 22 Člen 89 kraljeve zakonske uredbe 1/2007, naslovljen „Nepošteni pogoji, ki vplivajo na sklenitev in izpolnitev pogodbe“, določa:

„Vsekakor se za nepoštene pogoje štejejo:

[...]

4. Dobava dodatnega ali pomožnega blaga in storitev potrošniku ali uporabniku, ki jih ni naročil.

5. Povišanja cene za pomožne storitve [...], ki ne ustrezajo dodatnim storitvam, ki jih je mogoče sprejeti ali zavrniti [...].“

Zakon 2/2009

- 23 Ley 2/2009, por la que se regula la contratación con consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito (zakon št. 2/2009 o sklepanju posojilnih pogodb ali pogodb o hipotekarnih kreditih in pogodb o posredniških storitvah pri sklepanju posojilnih ali kreditnih pogodb s potrošniki) z dne 31. marca 2009 (BOE št. 79 z dne 1. aprila 2009, str. 30843), v členu 5(1), naslovljenem „Obveznosti transparentnosti v zvezi s ceno“ določa:

„Podjetja svobodno določijo svoje tarife provizij, pogojev in stroškov, ki se lahko prenesejo na potrošnike, brez drugih omejitev kot so te, ki so v zvezi z nepoštenimi pogoji določene v tem zakonu [...] in v [kraljevi zakonski uredbi 1/2007].

Tarife, ki vsebujejo provizije ali nadomestila in stroške, ki jih je mogoče zahtevati, vključno s svetovalnimi dejavnostmi, navajajo pogoje in po potrebi pogostnost svoje uporabe. Provizije ali nadomestila ali stroški, ki se prenesejo na stranko, morajo ustrezati dejansko opravljenim storitvam ali nastalim stroškom. Za storitve, ki jih stranka ni izrecno sprejela ali zahtevala, ni treba plačati nobene provizije ali stroškov.“

LEC

- 24 Člen 394 Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakoniku o pravdnem postopku) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575) v različici, ki je veljala ob podpisu pogodb iz postopkov v glavni stvari (v nadaljevanju: LEC), določa:

„1. V ugotovitvenih postopkih stroške na prvi stopnji nosi stranka, katere vsi tožbeni predlogi so bili zavrnjeni, razen če sodišče presodi in ustrezno utemelji, da v zadevi obstaja resen dvom o dejanskem stanju ali pravu. [...]

2. V primeru ugoditve ali delne zavrnitve tožbenih predlogov vsaka stranka plača stroške, povezane z njenim postopkom, in nosi polovico skupnih stroškov, razen kadar so podani upravičeni razlogi za naložitev stroškov samo eni stranki zaradi njene neresnosti v postopku.

[...]“.

Civilni zakonik

25 Člen 1303 Código Civil (civilni zakonik) določa:

„Če se ugotovi ničnost obveznosti, morata stranki ena drugi vrniti vse, kar sta prejeli na podlagi pogodbe, skupaj s plodovi ali ceno z obrestmi, razen če je v naslednjih členih določeno drugače.“

26 Člen 1964(2) civilnega zakonika določa:

„Zahtevki posameznikov, za katere ne velja poseben rok, zastarajo po petih letih od dneva, ko se šteje, da je obveznost zapadla. V zvezi s trajnimi obveznostmi ravnanja ali opustitve rok začne teči z vsako neizpolnitvijo teh obveznosti.“

27 Člen 1969 civilnega zakonika določa:

„Če s posebnim predpisom ni določeno drugače, začne zastaranje za vse vrste tožb teči od dneva, ko jih je bilo mogoče vložiti.“

Odredba o obrestnih merah, operativnih standardih, obveščanju strank in oglaševanju kreditnih institucij

28 Poglavje 1 Orden sobre tipos de interés y Comisiones, normas de actuación, información a clientes y publicidad de las Entidades de las Entidades de crédito (odredba o obrestnih merah, operativnih standardih, obveščanju strank in oglaševanju kreditnih institucij) z dne 12. decembra 1989 (BOE št. 303 z dne 19. decembra 1989, str. 39289) v različici, ki je veljala ob podpisu pogodb iz postopka v glavni stvari, določa:

„Petič. Kreditne institucije prosto določijo provizije, ki jih zaračunajo za transakcije ali storitve, ki jih opravljajo.

[...]

Za storitve, ki jih stranka ni izrecno sprejela ali zahtevala, ni treba plačati nobene provizije ali stroškov. Provizije ali stroški, ki se prevalijo na stranko, morajo ustrezati dejansko opravljenim storitvam ali nastalim stroškom.“

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-224/19

29 CY je 16. maja 2000 s finančno institucijo Caixabank pri notarju sklenil pogodbo o hipotekarnem kreditu v prvotnem znesku 81.136,63 EUR, v kateri je bilo določeno tudi plačilo variabilnih obresti.

30 Četrto določilo iste pogodbe zahteva, da mora kreditojemalec plačati „provizijo za odobritev kredita“. V tem določilu je navedeno:

„Kreditojemalec mora [družbi Caixabank] plačati te provizije:

A) – Provizija za odobritev od celotne vrednosti kredita, ki jo je treba plačati samo enkrat ob [sklenitvi] te pogodbe: en odstotek, to je sto petintrideset tisoč španskih pezeta (135.000), kar ustreza 811,37 EUR.“

31 Peto določilo navedene pogodbe določa, da mora kreditojemalec plačati vse stroške nastanka in prenehanja hipoteke. V tem določilu je navedeno:

„Kreditojemalec mora plačati stroške ocenitve nepremičnine pod hipoteko[;] vse druge stroške in davčne dajatve, ki izhajajo iz tega notarskega zapisa, iz aktov in pogodb, ki so v njem formalizirani, in iz vknjižbe te hipoteke v Registro de la Propiedad [(zemljiška knjiga)][;] vse druge stroške in davčne dajatve, ki izhajajo iz sprejetja vseh aktov, ki so potrebni za to, da se ta dokument in dokument, s katerim se ugotovi prenehanje njegovih učinkov, vpiše v zemljiško knjigo, skupaj z vsemi drugimi stroški in davčnimi dajatvami, ki izhajajo iz računov, ki izkazujejo delno ali celotno prejetje zneskov kredita, ter plačila stroškov odvetnika in stroškov sodnega izvršitelja v primeru sodne izvršbe, tudi če njuno posredovanje ni obvezno.“

32 CY je 22. marca 2018 pri Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (sodišče prve stopnje št. 17 v Palmi de Mallorci, Španija) vložil tožbo, s katero je na podlagi zakonodaje s področja varstva potrošnikov zahteval ugotovitev ničnosti četrtega in petega določila zadevne pogodbe (v nadaljevanju: sporna pogoja) zaradi njune nepoštenosti ter vračilo vseh zneskov, plačanih na podlagi teh dveh določil. Družba Caixabank pa je navajala, da sta sporna pogoja v celoti veljavna. V okviru tega postopka je CY menil, da mora nacionalno sodišče Sodišču nujno predložiti vprašanja za predhodno odločanje v zvezi z navedenima spornima pogojema.

33 Predložitveno sodišče v zvezi s pogojem glede stroškov hipoteke poudarja, da se v večini španske sodne prakse ta vrsta pogojev šteje za nepošteno in zato nične. Vendar to sodišče opozarja, da so španska sodišča, kar zadeva učinke te ničnosti, sprejela različne in protislovne odločbe, ki potrošnike in finančne institucije postavljajo v položaj pravne negotovosti. V zvezi s tem navedeno sodišče navaja več praks sodne prakse, za katere meni, da „omiljujejo“, restitucijske učinke ugotovitve ničnosti, in se sprašuje, ali so združljive s členom 6(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 7(1) te direktive.

34 Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (sodišče prve stopnje št. 17 v Palmi de Mallorci) glede pogoja v zvezi s provizijo za odobritev kredita opozarja, da se pokrajinska sodišča strinjajo, da je nepošten in ničen, saj taka provizija ne ustreza nobeni resnični ali dejanski storitvi ali stroškom. Vendar je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) nedavno odločilo v nasprotju s to sodno prakso s tem, da je ugotovilo, da bi morala biti provizija za odobritev kredita kot del glavnega predmeta posojilne pogodbe na podlagi člena 4(2) Direktive 93/13i izključena iz nadzora nepoštenosti. Predložitveno sodišče se sprašuje o utemeljenosti tega razlogovanja Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) in se sprašuje tudi, ali na odgovor na to vprašanje vpliva dejstvo, da Kraljevina Španija navedenega člena 4 Direktive 93/13 ni prenesla v špansko pravo, da bi zagotovila višjo raven varstva potrošnikov v skladu s členom 8 te direktive.

35 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (sodišče prve stopnje št. 17 v Palmi de Mallorci) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 93/13 mogoče po ugotovitvi ničnosti zaradi nepoštenosti omiliti restitucijske učinke ugotovitve ničnosti pogoja, ki vse stroške sklenitve, novacije in prenehanja kredita s hipotekarnim jamstvom nalaga kreditojemalcu, zaradi njegove nepoštenosti?
2. Ali se ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 93/13 nacionalna sodna praksa, v skladu s katero je treba notarske in administrativne stroške po ugotovitvi ničnosti pogoja, ki vse stroške sklenitve, novacije in prenehanja kredita s hipotekarnim jamstvom v celoti nalaga kreditojemalcu, razporediti v polovičnem deležu med kreditodajalca in kreditojemalca, lahko šteje za sodno omilitev ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja in je zato v nasprotju z načelom nevezanosti iz člena 6(1) Direktive 93/13?

3. Ali ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 93/13 nacionalna sodna praksa, v skladu s katero se po ugotovitvi ničnosti pogoja, ki določa, da se stroški sklenitve, novacije in prenehanja kredita s hipotekarnim jamstvom v celoti naložijo kreditojemalcu, kreditodajalcu naložijo tudi stroški cenitve nepremičnine in davek na ustanovitev hipoteke, ki izvirajo iz sklenitve kredita, krši načelo, v skladu s katerim nepošteni pogoji, razglašeni za nične, za potrošnika niso zavezujoči, in ali je to, da mora kreditojemalec dokazati, da ni smel predložiti lastne cenitve nepremičnine, v nasprotju s členom 3(2) Direktive 93/13?
4. Ali bi ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 93/13 nacionalna sodna praksa, v skladu s katero je lahko pogoj, ki vse stroški sklenitve, novacije in prenehanja kredita s hipotekarnim jamstvom nalaga kreditojemalcu, po ugotovitvi njegove ničnosti še naprej zavezujoč za kreditojemalca pri novacijah ali izbrisu hipoteke, tako da mora nadalje kriti stroške, povezane s tako spremembo ali izbrisom hipoteke, lahko bila v nasprotju s to direktivo in ali naložitev teh stroškov kreditojemalcu pomeni kršitev načela, v skladu s katerim nepošteni pogoji, razglašeni za nične, za potrošnika niso zavezujoči?
5. Ali bi ob upoštevanju člena 6(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 7(1) [te direktive] nacionalna sodna praksa, ki delno izključuje restitucijski učinek ugotovitve ničnosti pogoja, ki vse stroške sklenitve, novacije ali prenehanja kredita s hipotekarnim jamstvom nalaga kreditojemalcu, zaradi nepoštenosti, lahko bila v nasprotju z odvratilnim učinkom za prodajalca ali ponudnika iz člena 7(1) Direktive 93/13?
6. Ali je ob upoštevanju načela, v skladu s katerim se pogoji, razglašeni za nične, ne omilijo, kakor izhaja iz ustaljene sodne prakse Sodišča Evropske unije, in ob upoštevanju načela o nevezanosti iz člena 6 Direktive 93/13 nacionalna sodna praksa, v skladu s katero se po ugotovitvi ničnosti pogoja, ki vse stroške sklenitve, novacije ali prenehanja nalaga kreditojemalcu, restitucijski učinki omilijo, ker naj bi bilo to v interesu kreditojemalca, lahko v nasprotju s to direktivo in sodno prakso?
7. Ali bi ob upoštevanju člena 3(1) in (2) Direktive 93/13 nacionalna sodna praksa, v skladu s katero pogoj, imenovan ‚stroški odobritve kredita‘, samodejno preneha nadzor nad preglednostjo, lahko pomenila kršitev načela obrnjenega dokaznega bremena iz člena 3(2) Direktive 93/13, saj prodajalcu ali ponudniku ni treba dokazati, da je zagotovil predhodne informacije in da sta se stranki o njih dogovorili posamično?
8. Ali je v nasprotju s členom 3 Direktive 93/13 in sodno prakso Sodišča Evropske unije, da lahko v skladu z nacionalno sodno prakso velja, da mora potrošnik *per se* vedeti, da finančne institucije običajno zaračunavajo stroške odobritve kredita, in zato kreditodajalcu ni treba dokazovati, da sta se stranki o pogoju dogovorili posamično, ali pa mora kreditodajalec nasprotno v vsakem primeru dokazati, da sta se stranki o njih dogovorili posamično?
9. Ali je ob upoštevanju členov 3 in 4 Direktive 93/13 ter sodne prakse Sodišča Evropske unije lahko v nasprotju s to direktivo nacionalna sodna praksa, v skladu s katero na podlagi člena 4(2) Direktive 93/13 ni mogoče preizkusiti nepoštenosti pogoja, imenovanega ‚stroški odobritve kredita‘, ker gre za opredelitev glavnega predmeta pogodbe, ali pa je nasprotno treba ugotoviti, da ti stroški odobritve kredita ne pomenijo dela pogodbene cene, temveč pomožno plačilo, zato mora biti nacionalnemu sodišču dovoljen nadzor nad preglednostjo in/ali vsebino, da se ugotovi, ali so ti stroški v skladu z nacionalnim pravom nepošteni?
10. Ali je ob upoštevanju člena 4(2) Direktive 93/13, ki z [LCGC] ni bil prenesen v španski pravni red, v nasprotju s členom 8 Direktive 93/13, da se špansko sodišče sklicuje na člen 4(2) te direktive in ga uporabi, če ta določba ni bila prenesena v španski pravni red po lastni volji zakonodajalca, ki si je prizadeval za popolno zaščito za vse pogoje, ki jih prodajalec ali ponudnik lahko vključi

v pogodbo, sklenjeno s potrošniki, vključno s tistimi, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe, tudi če so v jasnem, razumljivem jeziku, če se šteje, da je pogoj, imenovan ‚stroški odobritve kredita‘, glavni predmet kreditne pogodbe?

11. Ali ob upoštevanju člena 3(1) Direktive 93/13 pogoj, imenovan „stroški odobritve kredita“ povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, kadar se stranki o njem nista dogovorili posamično ter finančna institucija ne dokaže, da ustreza dejansko opravljenim storitvam in nastalim stroškom, zaradi česar mora nacionalno sodišče ugotoviti njegovo ničnost?
12. Ali mora ob upoštevanju člena 6(1) [Direktive 93/13] v povezavi s členom 7(1) [te direktive] naložitev stroškov prodajalcu ali ponudniku na podlagi postopka, v okviru katerega potrošnik vloži tožbo za ugotovitev ničnosti nepoštenih pogojev, ki jih vsebuje pogodba, sklenjena z njim, in sodišča te pogoje zaradi nepoštenosti razglasijo za nične, temeljiti na načelu o nevezanosti in načelu odvrčalnega učinka za prodajalca ali ponudnika, če nacionalno sodišče tej tožbi za ugotovitev ničnosti ugotovi, ne glede na konkretno vračilo zneskov, določenih s sodbo, ker je treba tudi razumeti, da je glavni zahtevek ugotovitev ničnosti pogoja, vračilo zneskov pa je le pomožni zahtevek, ki je povezan z glavnim?
13. Ali je ob upoštevanju načela nevezanosti in načela odvrčalnega učinka iz Direktive 93/13 (člena 6(1) in 7(1)) mogoče restitucijske učinke, ki izhajajo iz ugotovitve ničnosti pogoja v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, zaradi nepoštenosti, časovno omejiti s presojo ugovora zastaranja tožbe za izterjavo terjatve, tudi če je tožba za razglasitev absolutne ničnosti, v okviru katere se ugotovi nepoštenost pogoja, v skladu z nacionalno zakonodajo nezastarljiva?“

Zadeva C-259/19

- 36 LG in PK sta 1. julija 2011 s finančno institucijo Banco Bilbao Vizcaya Argentaria sklenila pogodbo o hipotekarnem kreditu, ki je vključevala pogoj, ki je po navedbah predložitvenega sodišča določal, da mora vse stroške obličnosti in prenehanja hipoteke nositi kreditojemalec.
- 37 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta pri Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče v Ceuti, Španija) vložili tožbo za ugotovitev ničnosti navedenega pogoja zaradi njegove nepoštenosti.
- 38 Ker so bili razlogi v bistvu enaki razlogom iz predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-224/19, je Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče v Ceuti) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je za zagotovitev varstva potrošnikov in uporabnikov ter spoštovanja sodne prakse Unije, ki ga izvaja, glede na Direktivo Sveta 93/13 [...] in zlasti glede na njena člena 6(1) in 7(1), v skladu s pravom Unije, da se za nedvoumno merilo določi odločitev Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) v sodbah št. od 44 do 49 z dne 23. januarja 2019, v skladu s katero je v pogodbah o hipotekarnih kreditih, sklenjenih s potrošniki, pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili in ki določa, da mora vse stroške posla v zvezi s hipotekarnim kreditom nositi kreditojemalec, nepošten, različne postavke stroškov, vključene v navedenem nepoštenem in ničnem pogoj, pa se razdelijo med banko, ki je enostransko določila pogodbene pogoje, in potrošnika kreditojemalca, da se omeji povračilo neupravičeno plačanih zneskov zaradi uporabe nacionalne zakonodaje?

2. Ali je za zagotovitev varstva potrošnikov in uporabnikov ter spoštovanja sodne prakse Unije, ki ga izvaja, glede na Direktivo Sveta 93/13 in zlasti glede na njena člena 6(1) in 7(1) v skladu s pravom Unije, da Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) dopolnjevalno razlaga pogoj, ki je zaradi nepoštenosti razglašen za ničen, če odprava tega pogoja in učinkov, ki izhajajo iz njega, ne vpliva na obstoj kreditne pogodbe s hipotekarnim jamstvom?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

Dopustnost drugega, tretjega in četrtega vprašanja v zadevi C-224/19

- 39 Španska vlada trdi, da Sodišče ni pristojno za odločanje o drugem, tretjem in četrtem vprašanju za predhodno odločanje v zadevi C-224/19, ker se ta nanašajo na vprašanje, kdo je zavezan za plačilo nekaterih stroškov na podlagi veljavne nacionalne zakonodaje, kar naj bi bilo vprašanje razlage in uporabe nacionalnega prava, o katerih Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso ne more odločati (sodba z dne 21. oktobra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, točka 22).
- 40 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora Sodišče v skladu s to sodno prakso v okviru preučitve predloga za sprejetje predhodne odločbe upoštevati dejanski in pravni okvir, v katerega se uvrščajo vprašanja za predhodno odločanje, kot je opredeljen v predložitveni odločbi. Zato Sodišče ni pristojno za odločanje o vprašanju, ali je razlaga nacionalnih določb, ki jo je podalo predložitveno sodišče, pravilna.
- 41 Nasprotno pa je Sodišče, kadar se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma zavezano o tem odločiti (sodba z dne 21. oktobra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, točka 21 in navedena sodna praksa).
- 42 Iz drugega, tretjega in četrtega vprašanja pa je jasno razvidno, da se Sodišču predlaga, da se izreče o razlagi člena 3(2) in člena 6(1) Direktive 93/13. Natančneje, predložitveno sodišče se sprašuje, ali je treba te določbe razlagati tako, da nasprotujejo določeni nacionalni sodni praksi. Iz tega sledi, da se Sodišču nikakor ne predlaga, naj razlaga nacionalno pravo.
- 43 Iz zgornjih navedb izhaja, da so drugo, tretje in četrto vprašanje v zadevi C-224/19 dopustna.

Dopustnost dvanajstega vprašanja v zadevi C-224/19

- 44 Družba CaixaBank izpodbija dopustnost dvanajstega vprašanja, postavljenega v zadevi C-224/19, in pristojnost Sodišča, da nanj odgovori, pri čemer na eni strani trdi, da predložitveno sodišče ni navedlo elementov, ki bi omogočali odgovor na to vprašanje, in sicer nacionalnih pravil o naložitvi stroškov in obsega, v katerem lahko ta pravila posegajo v pravice potrošnikov, ki jih zagotavlja Direktiva 93/13, na drugi strani pa, da nacionalna pravila o stroških spadajo v pristojnost držav članic.
- 45 Vendar, čeprav predložitveno sodišče ni navedlo določbe španskega prava, ki ureja porazdelitev stroškov v postopku v glavni stvari, je španska vlada v pisnih stališčih navedla, da gre za člen 394 LEC, in predložila besedilo tega člena, tako da ima Sodišče na voljo potrebne elemente za odločanje o dvanajstem vprašanju v zadevi C-224/19. Ker se poleg tega to vprašanje ne nanaša na razlago ali uporabo člena 394 LEC, temveč v bistvu na vprašanje, ali je treba člen 6(1) ali člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta uporabi določbe, kot je člen 394 LEC, v okoliščinah spora o glavni stvari v zadevi C-224/19, je Sodišče pristojno, da na to vprašanje odgovori.

Vsebinska presoja

- 46 Najprej je treba opozoriti, da mora Sodišče glede na ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, določenega v členu 267 PDEU, nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki temu sodišču omogoča odločitev v sporu, o katerem odloča. Pri tem mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu predložena (sodba z dne 7. avgusta 2018, Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, točka 34).
- 47 Poleg tega to, da je nacionalno sodišče predlog za sprejetje predhodne odločbe formalno oblikovalo tako, da se je sklicevalo na nekatere določbe prava Unije, ni ovira za to, da Sodišče nacionalnemu sodišču ne bi predložilo vseh elementov razlage, ki bi lahko bili koristni pri sojenju o zadevi, o kateri odloča, ne glede na to, ali jih je nacionalno sodišče v vprašanjih navedlo. Glede na to mora Sodišče iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, izluščiti elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (sodba z dne 29. septembra 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 48 Petnajst vprašanj za predhodno odločanje, postavljenih v obeh združenih zadevah, je treba združiti v pet delov, pri čemer se prvi del nanaša na pogoj v zvezi s stroški nastanka in prenehanja hipoteke, drugi del na pogoj, s katerim je naložena provizija za odobritev kredita, tretji del na morebitno znatno neravnotežje pravic in obveznosti strank, ki izhaja iz takega pogoja, četrti del na časovno omejitev učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja in peti del na nacionalni sistem porazdelitve stroškov v okviru tožb za ugotovitev ničnosti nepoštenih pogojev.

Vprašanja od prvega do šestega v zadevi C-224/19 in vprašnji v zadevi C-259/19 v zvezi z učinki ničnosti pogoja, ki določa stroške nastanka in prenehanja hipoteke

- 49 Predložitveni sodišči s temi vprašanji v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče v primeru ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo vseh stroškov nastanka in prenehanja hipoteke potrošniku, zavrne vrnitev zneskov, plačanih na podlagi navedenega pogoja, potrošniku.
- 50 Glede tega je treba navesti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora po tem, ko se za neki pogoj ugotovi, da je nepošten in zato ničen, nacionalno sodišče na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 zavrniti uporabo tega pogoja tako, da ne more imeti zavezujočih učinkov za potrošnika, razen če ta temu nasprotuje (glej zlasti sodbi z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 65, in z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 51 Iz tega sledi, da nacionalno sodišče ne more biti pristojno, da spremeni vsebino nepoštenih pogojev, saj bi bil sicer izničen odvratalni učinek, ki ga ima za prodajalce ali ponudnike enostavna in preprosta neuporaba takih nepoštenih pogojev (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 60).
- 52 Za pogodbeni pogoj, za katerega je ugotovljeno, da je nepošten, je treba načeloma šteti, da ni nikoli obstajal, tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika. Zato mora biti posledica sodne ugotovitve nepoštenosti takega pogoja načeloma to, da se ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo navedenega nepoštenega pogoja (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 61).
- 53 Tako je Sodišče že presodilo, da mora nacionalno sodišče določiti vse posledice, ki v skladu z nacionalnim pravom izhajajo iz ugotovitve nepoštenosti zadevnega pogoja, da bi zagotovilo, da ta za potrošnika ni zavezujoč (sodba z dne 30. maja 2013, Asbeek Brusse in de Man Garabito, C-488/11,

EU:C:2013:341, točka 49). Natančneje, obveznost nacionalnega sodišča, da ne uporabi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo zneskov, ki so se izkazali za neupravičene, načeloma zajema restitucijski učinek glede teh zneskov (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 62).

- 54 Ob tem je treba navesti tudi, da to, da se za pogodbeni pogoj, za katerega je bilo presojeno, da je nepošten, šteje, da ni nikoli obstajal, upravičuje uporabo morebitnih določb nacionalnega prava, ki urejajo porazdelitev stroškov nastanka in prenehanja hipoteke, kadar se stranki ne strinjata. Vendar, četudi mora na podlagi teh določb kreditojemalec plačati vse stroške ali del teh stroškov, niti člen 6(1) niti člen 7(1) Direktive 93/13 ne nasprotujeta temu, da se potrošniku zavrne vrnitev dela teh stroškov, ki jih mora nositi sam.
- 55 Glede na vse zgornje preudarke je treba na vprašanja od prvega do šestega v zadevi C-224/19 in na vprašanji v zadevi C-259/19 odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče v primeru ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo vseh stroškov nastanka in prenehanja hipoteke potrošniku, zavrne vrnitev zneskov, plačanih na podlagi navedenega pogoja, potrošniku, razen če je z določbami nacionalnega prava, ki se uporabljajo, kadar se navedeni pogoj ne uporabi, potrošniku naloženo plačilo vseh teh stroškov ali njihovega dela.

Sedmo, osmo, deveto in deseto vprašanje v zadevi C-224/19 v zvezi z nadzorom nepoštenosti in transparentnosti pogoja, s katerim je naloženo plačilo provizije za odobritev kredita

- 56 Predložitveno sodišče s temi vprašanji v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3, člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni sodni praksi, ki izključuje presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki potrošniku nalaga plačilo provizije za odobritev kredita, z obrazložitvijo, da je ta provizija v skladu s členom 4(2) te direktive sestavni del cene pogodbe, pri čemer se šteje, da tak pogoj zadošča za izpolnitev zahteve po transparentnosti, določene v zadnjenavedeni določbi.
- 57 V obravnavani zadevi je treba najprej ugotoviti, da je predložitveno sodišče postavilo sedmo, osmo, deveto in deseto vprašanje ob predpostavki, da člen 4(2) Direktive 93/13 ni bil prenesen v španski pravni red.
- 58 Vendar se za odgovor na postavljena vprašanja ni treba izreči o dejanskem prenosu člena 4(2) Direktive 93/13 v španski pravni red (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 42).
- 59 Na eni strani je namreč treba opozoriti, da člen 4(2) Direktive 93/13 v povezavi z njenim členom 8 državam članicam omogoča, da v zakonodaji, s katero je prenesena ta direktiva, določijo, da se „ocena nepoštenosti“ ne nanaša na pogoje, ki so zajeti s to določbo, če so ti sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku (glej v tem smislu sodbe z dne 3. junija 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, točka 32; z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 41, in z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 45).
- 60 Natančneje, v členu 4(2) Direktive 93/13 je določeno le, da „ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku“.
- 61 Tako bi se lahko v postopku v glavni stvari nadzor nepoštenosti v skladu z navedenim členom 4(2) omejil le, če bi se pogoj, s katerim je naloženo, da mora potrošnik plačati provizijo za odobritev kredita, nanašal na eno od dveh zgoraj navedenih vsebin.

- 62 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da je treba pogodbene pogoje, ki ustrezajo pojmu „glavni predmet pogodbe“, razumeti kot pogoje, ki določajo bistvene dajatve iz te pogodbe in ki ji kot taki dajejo bistvene značilnosti. Nasprotno pa pogoji, ki so v primerjavi s pogoji, ki določajo bistvo pogodbenega razmerja, pomožni, ne morejo biti zajeti s tem pojmom (sodbi z dne 20. septembra 2017, *Andriuc in drugi*, C-186/16, EU:C:2017:703, točki 35 in 36 ter navedena sodna praksa, in z dne 3. oktobra 2019, *Kiss in CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 32).
- 63 Predložitveno sodišče je pristojno, da glede na naravo, splošno sistematiko in določbe zadevne posojilne pogodbe ter njene pravne in dejanske okoliščine presodi, ali je zadevni pogoj bistveni element pogodbe o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari (glej po analogiji sodbo z dne 3. oktobra 2019, *Kiss in CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 64 Vendar je za usmerjanje nacionalnega sodišča pri njegovi presoji koristno pojasniti, da natančnega obsega pojmov „glavni predmet“ in „cena“ v smislu člena 4(2) Direktive 93/13 ni mogoče določiti s pojmom „skupni stroški kredita za potrošnika“ v smislu člena 3(g) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66) (sodba z dne 26. februarja 2015, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 47). Provizije za odobritev kredita ni mogoče šteti za bistveno dajatev hipotekarnega kredita zgolj zato, ker je vključena v skupne stroške tega kredita.
- 65 Poleg tega je iz besedila člena 4(2) Direktive 93/13 razvidno, da je obseg druge skupine pogojev, katerih morebitna nepoštenost ne more biti predmet presoje, omejen, saj se nanaša zgolj na ustreznost določene cene ali plačila za izmenjane storitve ali blago, razlog za to izključitev pa je to, da ni nobene lestvice ali pravnega merila, ki bi zagotavljala okvir ali smernice za nadzor nad to ustreznostjo. Pogoji v zvezi s protidajatvijo, ki jo potrošnik dolguje posojilodajalcu ali ki vpliva na dejansko ceno, ki jo mora potrošnik plačati posojilodajalcu, torej načeloma ne spadajo v to drugo skupino pogojev, razen glede vprašanja, ali je znesek protidajatve ali cene, kot je določena v pogodbi, ustrezen glede na storitev, ki jo v zameno opravi posojilodajalec (sodba z dne 3. oktobra 2019, *Kiss in CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, točki 34 in 35 ter navedena sodna praksa).
- 66 Po drugi strani je Sodišče poudarilo, da se zahteva po jasnem in razumljivem besedilu iz člena 5 Direktive 93/13 vsekakor uporabi, tudi kadar pogoj spada na področje uporabe člena 4(2) navedene direktive in tudi če zadevna država članica te določbe ni prenesla. Te zahteve ni mogoče zožiti zgolj na formalno in slovnično razumljivost pogodbenega pogoja (sodba z dne 3. marca 2020, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 46).
- 67 Nasprotno, ker sistem varstva, ki je bil uveden z Direktivo 93/13, temelji na predpostavki, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju zlasti glede ravni obveščenosti, je treba navedeno zahtevo razlagati široko, in sicer tako, da ne zahteva le, da je zadevni pogoj za potrošnika slovnično razumljiv, ampak tudi, da je v pogodbi transparentno navedeno dejansko delovanje mehanizma, na katerega se nanaša zadevni pogoj, ter, če je to potrebno, zveza med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim v drugih pogojih, tako da potrošnik lahko na podlagi jasnih in razumljivih meril oceni ekonomske posledice, ki jih to pomeni zanj (glej v tem smislu sodbe z dne 30. aprila 2014, *Kásler in Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, točke od 70 do 73; z dne 3. oktobra 2019, *Kiss in CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 37, in z dne 3. marca 2020, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 43).
- 68 Predložitveno sodišče mora jasnost in razumljivost pogoja iz postopka v glavni stvari preučiti glede na vsa upoštevana dejstva, med katerimi sta oglaševanje in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za sklenitev posojilne pogodbe, in glede na raven pozornosti, ki jo je mogoče pričakovati od povprečnega potrošnika, ki je običajno obveščen ter razumno pozoren in preudaren (glej v tem smislu sodbe z dne 30. aprila 2014, *Kásler in Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282,

točka 74; z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 75; z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točki 46 in 47, in z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 46).

- 69 Iz tega sledi, da člen 4(2) Direktive 93/13 in njen člen 5 nasprotujeta sodni praksi, v skladu s katero se za pogodbeni pogoj šteje, da je sam po sebi transparenten, ne da bi bilo potrebno opraviti preučitev, kot je opisana v prejšnji točki.
- 70 V teh okoliščinah mora nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin sklenitve pogodbe preveriti, ali je finančna institucija potrošniku sporočila zadostne elemente, da se je ta lahko seznanil z vsebino in delovanjem pogoja, s katerim mu je naloženo plačilo provizije za odobritev kredita, ter s svojo vlogo v posojilni pogodbi. Tako bo imel potrošnik dostop do razlogov, ki upravičujejo plačilo zneska, ki ustreza tej proviziji (glej po analogiji sodbo z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 77), in bo tako lahko ocenil obseg svoje obveznosti in zlasti skupne stroške navedene pogodbe.
- 71 Glede na vse zgornje ugotovitve je treba na sedmo, osmo, deveto in deseto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3, člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba pogodbene pogoje, ki so zajeti s pojmom „glavni predmet pogodbe“, razumeti kot pogoje, ki določajo bistvene dajatve iz te pogodbe in ki jo kot taki opredeljujejo. Nasprotno pa pogoji, ki so pomožni v primerjavi s pogoji, ki določajo samo bistvo pogodbenega razmerja, ne morejo biti zajeti s tem pojmom. Dejstvo, da je provizija za odobritev kredita vključena v skupne stroške hipotekarnega kredita, ne more nujno pomeniti, da je bistvena storitev hipotekarnega kredita. Vsekakor mora sodišče države članice preveriti jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja, ki se nanaša na glavni predmet pogodbe, in to neodvisno od prenosa člena 4(2) te direktive v pravni red te države članice.

Enajsto vprašanje v zvezi z morebitnim znatnim neravnotežjem pravic in obveznosti strank, ki izhaja iz pogoja, ki nalaga plačilo provizije za odobritev kredita

- 72 Predložitveno sodišče z enajstim vprašanjem v zadevi C-224/19 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj v posojilni pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in finančno institucijo, ki potrošniku nalaga plačilo provizije za odobritev kredita, v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank v nasprotju z zahtevo dobre vere, če finančna institucija ne dokaže, da ta provizija ustreza dejansko opravljenim storitvam in stroškom, ki so ji nastali.
- 73 Glede tega je najprej treba navesti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišče pristojno za razlago pojma „nepošten pogoj“ iz člena 3(1) Direktive 93/13 ter meril, ki jih nacionalno sodišče lahko uporabi ali mora uporabiti pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe te direktive, pri čemer mora navedeno sodišče ob upoštevanju teh meril odločiti o konkretni opredelitvi posebnega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavane zadeve. Iz tega izhaja, da se mora Sodišče omejiti na to, da predložitvenemu sodišču poda smernice, ki jih mora to upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja (sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 47 in navedena sodna praksa).
- 74 Glede vprašanja, ali je zahteva dobre vere v smislu člena 3(1) Direktive 93/13 spoštovana, je treba ugotoviti, da mora nacionalno sodišče ob upoštevanju šestnajste uvodne izjave te direktive zato preveriti, ali bi lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj (sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 50).
- 75 Glede obstoja morebitnega znatnega neravnotežja je Sodišče presodilo, da je znatno neravnotežje lahko posledica samega dejstva dovolj resnega posega v pravni položaj, ki ga potrošniku kot pogodbeni stranki zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi, bodisi v obliki omejitve vsebine pravic, ki jih v skladu

s temi predpisi črpa iz te pogodbe, bodisi v obliki oviranja uresničevanja teh pravic ali celo v obliki naložitve dodatnih obveznosti, ki jih nacionalna pravila ne določajo (sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 51).

- 76 Poleg tega iz člena 4(1) Direktive 93/13 izhaja, da je treba nepoštenost pogodbenega pogoja presojati ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katere je bila sklenjena pogodba, ter s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, in na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen (sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 52).
- 77 Predložitveno sodišče mora morebitno nepoštenost pogoja iz postopka v glavni stvari presoditi ob upoštevanju teh meril.
- 78 V zvezi s tem je treba upoštevati, da morajo, kot izhaja iz navedb predložitvenega sodišča, v skladu z zakonom 2/2009 provizije ali stroški, ki se prevalijo na stranko, ustrezati dejansko opravljenim storitvam ali nastalim stroškom. Iz tega sledi, da bi lahko pogoj, ki bi povzročil, da je prodajalec ali ponudnik oproščen obveznosti dokazati, da so ti pogoji glede provizije za odobritev kredita izpolnjeni – kar mora predložitveno sodišče preveriti ob upoštevanju vseh pogodbenih pogojev – negativno vplival na pravni položaj potrošnika in posledično v škodo potrošnika povzročil znatno neravnotežje v nasprotju z zahtevo dobre vere.
- 79 Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev je treba na enajsto vprašanje v zadevi C-224/19 odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj v posojilni pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in finančno institucijo, ki potrošniku nalaga plačilo provizije za odobritev kredita, lahko v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank v nasprotju z zahtevo dobre vere, če finančna institucija ne dokaže, da ta provizija ustreza dejansko opravljenim storitvam in stroškom, ki so ji nastali, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Trinajsto vprašanje v zadevi C-224/19 v zvezi z omejitvijo učinkov ničnosti nepoštenega pogoja z določitvijo zastaralnega roka

- 80 Predložitveno sodišče s trinajstim vprašanjem, postavljenim v zadevi C-224/19, ki ga je treba preučiti pred dvanajstim vprašanjem, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni sodni praksi, ki določa, da za vložitev tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja velja zastaralni rok, čeprav v skladu z nacionalno zakonodajo tožba za ugotovitev absolutne ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja ne zastara.
- 81 V zvezi s tem je treba spomniti, da varstvo, ki je z Direktivo 93/13 zagotovljeno potrošnikom, nasprotuje nacionalni ureditvi, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da bi po izteku prekluzivnega roka ugotovilo nepoštenost pogoja, vključenega v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom (sodba z dne 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, točka 38).
- 82 Vendar je Sodišče že priznalo, da varstvo potrošnika ni absolutno (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 68) in da je določitev razumnih rokov za pravna sredstva, katerih posledica nespoštovanja je prekluzija, kar je v interesu pravne varnosti, združljiva s pravom Unije (sodbi z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 41, in z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 69).

- 83 V zvezi s tem je treba poudariti, da so, ker na tem področju ni posebnih predpisov Unije, podrobna pravila za izvajanje varstva potrošnikov iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 v skladu z načelom postopkovne avtonomije držav članic določena v nacionalnem pravnem redu teh držav. Vendar ta pravila niti ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), niti ne smejo biti izoblikovana tako, da praktično onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih daje pravni red Skupnosti (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 84 Iz tega sledi, da pravo Unije ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki – čeprav določa nezastarljivost tožbe za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja iz pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom – predvideva zastaralni rok za tožbo za uveljavljanje restitucijskih učinkov te ugotovitve, če sta upoštevani načeli enakovrednosti in učinkovitosti.
- 85 Kar natančneje zadeva spoštovanje načela učinkovitosti, je Sodišče že razsodilo, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali čezmerno otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 86 V postopku v glavni stvari predložitevno sodišče navaja, da gre za vprašanje, ali se za tožbo, s katero se uveljavljajo restitucijski učinki ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja hipotekarne pogodbe, uporablja petletni zastaralni rok iz člena 1964(2) civilnega zakonika.
- 87 Ker se je v sodni praksi Sodišča štelo, da so zastaralni roki treh let (sodba z dne 15. aprila 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, točka 28) ali dveh let (sodba z dne 15. decembra 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, točka 25) v skladu z načelom učinkovitosti, je treba ugotoviti, da petletni zastaralni rok, ki se uporablja za tožbo, s katero se uveljavljajo restitucijski učinki ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja, načeloma in pod pridržkom, da mora predložitevno sodišče presoditi elemente, navedene v točki 85 te sodbe, ni tak, da bi uresničevanje pravic, ki jih podeljuje Direktiva 93/13, praktično onemogočal ali čezmerno oteževal.
- 88 Predložitevno sodišče se v bistvu sprašuje tudi, ali je nacionalna sodna praksa, na podlagi katere začne petletni zastaralni rok za vložitev tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja teči s sklenitvijo pogodbe, ki vsebuje ta pogoj, v skladu z načelom učinkovitosti v povezavi z načelom pravne varnosti.
- 89 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da ta rok, določen v členu 1964(2) civilnega zakonika, začne teči s sklenitvijo pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki vsebuje nepošten pogoj, kar pa mora preveriti predložitevno sodišče.
- 90 V zvezi s tem je treba upoštevati, da je mogoče, da potrošniki ne vedo za nepoštenost pogoja, določenega v pogodbi o hipotekarnem kreditu, ali se ne zavedajo obsega svojih pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 69).
- 91 Uporaba petletnega zastaralnega roka, ki začne teči od sklenitve pogodbe, ker pomeni, da lahko potrošnik zahteva vračilo plačil, izvršenih na podlagi pogodbenega pogoja, za katerega je bilo ugotovljeno, da je nepošten, le v prvih petih letih po podpisu pogodbe, ne glede na to, ali je bil ali bi razumno lahko bil seznanjen z nepoštenostjo tega pogoja, pa čezmerno oteži uresničevanje pravic tega potrošnika, ki so mu podeljene z Direktivo 93/13, in s tem kršitev načela učinkovitosti v povezavi z načelom pravne varnosti.

92 Glede na vse zgornje preudarke je treba na trinajsto vprašanje, postavljeno v zadevi C-224/19, odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da je za vložitev tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja določen zastaralni rok, če začetek teka tega roka in njegovo trajanje praktično ne onemogočata ali čezmerno otežujeta uresničevanje pravice potrošnika, da zahteva tako vračilo.

Dvanajsto vprašanje v zadevi C-224/19 v zvezi z združljivostjo zakonske ureditve porazdelitve stroškov z Direktivo 93/13

93 Predložitveno sodišče z dvanajstim vprašanjem, postavljenim v zadevi C-224/19, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta ureditvi, ki omogoča, da se del stroškov postopka naloži potrošniku glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so mu bili vrnjeni po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja.

94 Iz elementov v spisu, ki je bil predložen Sodišču, je namreč razvidno, da bi uporaba člena 394 LEC lahko povzročila, da se – kadar se v celoti ugodi tožbi za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, ki jo vloži potrošnik – prodajalcu ali ponudniku ne bi naložilo plačilo vseh stroškov, temveč bi se le delno ugodilo tožbi za vračilo zneskov, plačanih na podlagi tega pogoja.

95 Glede tega iz sodne prakse, navedene v točki 83 te sodbe, izhaja, da porazdelitev stroškov sodnega postopka pred nacionalnimi sodišči spada v postopkovno avtonomijo držav članic, če sta spoštovani načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

96 Tako je treba ugotoviti, da iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, ne izhaja, da se navedena ureditev uporablja različno glede na to, ali zadevno pravico podeljuje pravo Unije ali nacionalno pravo. Vendar se je treba izreči o vprašanju, ali je to, da se potrošniku naloži plačilo stroškov postopka glede na zneske, ki so mu bili povrnjeni, čeprav je uspel z zahtevkom v zvezi z nepoštenostjo izpodbijanega pogoja, v skladu z načelom učinkovitosti.

97 Vprašanje spoštovanja načela učinkovitosti je treba presojati glede na elemente, navedene v točki 85 te sodbe.

98 V obravnavani zadevi Direktiva 93/13 potrošniku daje pravico, da se obrne na sodišče, da bi dosegel ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja in njegovo neuporabo. Pogojevanje odločitve o porazdelitvi stroškov takega postopka zgolj z zneski, ki so bili neupravičeno plačani in katerih vračilo je naloženo, pa lahko potrošnika odvrne od uveljavljanja navedene pravice glede na stroške, ki bi jih povzročila tožba pred sodiščem (glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 69).

99 Glede na vse zgornje ugotovitve je treba na dvanajsto vprašanje, postavljeno v zadevi C-224/19, odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 ter načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujejo ureditvi, ki omogoča, da se del stroškov postopka naloži potrošniku glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so mu bili vrnjeni po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja, saj taka ureditev ustvarja bistveno oviro, ki lahko potrošnike odvrča od uveljavljanja pravice do učinkovitega sodnega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki jo podeljuje Direktiva 93/13.

Stroški

100 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče v primeru ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo vseh stroškov nastanka in prenehanja hipoteke potrošniku, zavrne vrnitev zneskov, plačanih na podlagi navedenega pogoja, potrošniku, razen če je z določbami nacionalnega prava, ki se uporabljajo, kadar se navedeni pogoj ne uporabi, potrošniku naloženo plačilo vseh teh stroškov ali njihovega dela.
2. Člen 3, člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da je treba pogodbene pogoje, ki so zajeti s pojmom „glavni predmet pogodbe“, razumeti kot pogoje, ki določajo bistvene dajatve iz te pogodbe in ki jo kot taki opredeljujejo. Nasprotno pa pogoji, ki so pomožni v primerjavi s pogoji, ki določajo samo bistvo pogodbenega razmerja, ne morejo biti zajeti s tem pojmom. Dejstvo, da je provizija za odobritev kredita vključena v skupne stroške hipotekarnega kredita, ne more nujno pomeniti, da je bistvena storitev hipotekarnega kredita. Vsekakor mora sodišče države članice preveriti jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja, ki se nanaša na glavni predmet pogodbe, in to neodvisno od prenosa člena 4(2) te direktive v pravni red te države članice.
3. Člen 3(1) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da pogoj v posojilni pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in finančno institucijo, ki potrošniku nalaga plačilo provizije za odobritev kredita, lahko v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank v nasprotju z zahtevo dobre vere, če finančna institucija ne dokaže, da ta provizija ustreza dejansko opravljenim storitvam in stroškom, ki so ji nastali, kar mora preveriti predložitveno sodišče.
4. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da je za vložitev tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja določen zastaralni rok, če začetek tega roka in njegovo trajanje praktično ne onemogočata ali čezmerno otežujeta uresničevanje pravice potrošnika, da zahteva tako vračilo.
5. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 ter načelo učinkovitosti je treba razlagati tako, da nasprotujejo ureditvi, ki omogoča, da se del stroškov postopka naloži potrošniku glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so mu bili vrnjeni po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja, saj taka ureditev ustvarja bistveno oviro, ki lahko potrošnike odvrča od uveljavljanja pravice do učinkovitega sodnega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki jo podeljuje Direktiva 93/13.

Podpisi